

AHA, det lönar sig att satsa på de anställdas hälsa

Ett långsiktigt arbetsmiljöarbete som bygger på vetenskapligt kvalitetssäkrade metoder kan minska sjukfrånvaron kraftigt. Det visar resultatet av det så kallade AHA-projektet, som drivs av forskare vid Karolinska institutet.

■ Sedan år 2000 har forskare vid sektionen för personskadeprevention vid Karolinska institutet bedrivit ett arbetsmiljöprojekt, AHA (Arbete och Hälsa), på fyra stora arbetsplatser. Forskare inom både medicin och beteendevetenskap har tagit fram den metodik som använts i projektet, och den bygger i korthet på en systematisk kartläggning av personalens hälsa, livsstil och psykosociala arbetsmiljö med hjälp av ett vetenskapligt formulär. De anställda får en relativt snabb återkoppling på sina svar från företagshälsovården, såväl enskilt som i grupp, och därefter genomförs förebyggande och rehabiliterande insatser.

Metodikerna sätter fokus på fyra diagnos- eller besvärsmråden: nack- och ryggbesvär, hjärt-kärlsjukdomar, luftvägssjukdomar och riskfyllda alkoholvanor.

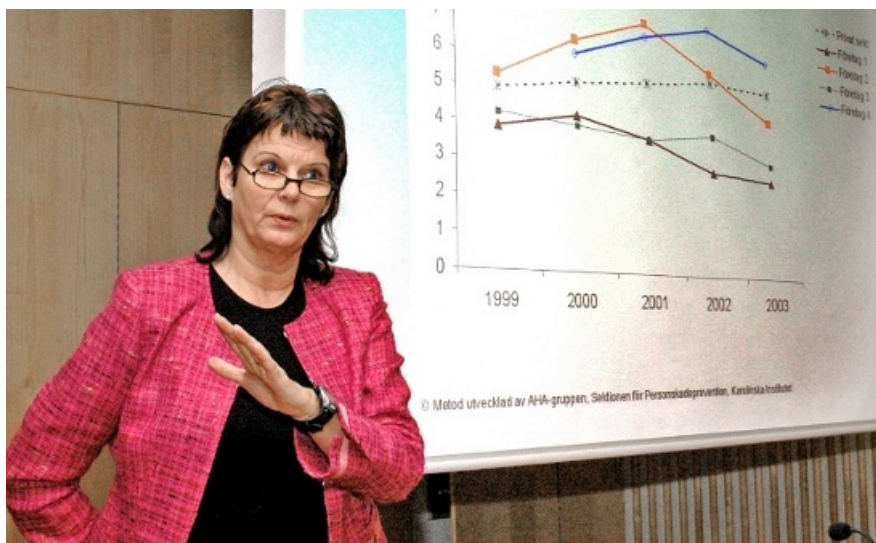
De fyra företag som ingick i AHA-projektet var Södra Cell Värö, Stora Enso Skutskärs bruk, Volvo lastvagnar samt Sandvik Materials Technology. Ytterligare fyra företag var referensföretag.

Förbättrad livsstil

Vid tre av de fyra företagen minskade sjukfrånvaron under perioden 2000–2003. Vid de två företag som hade störst minskning, Stora Enso Skutskärs bruk (från omkring 7 procent av den totala arbetstiden till drygt 5 procent) och Södra Cell Värö (från 4,5 procent till under 4 procent), minskade även sjuknärvaron eller förblev oförändrad. Vid ett av de fyra företagen ökade sjukfrånvaron i samma takt som i den privata sektorn i övrigt.

Sammantaget visar projektet en förbättrad livsstil bland de anställda vid de fyra företagen efter projekttidens slut. Framför allt har andelen rökare minskat, med närmare 30 procent, men även andelen med riskfyllda alkoholvanor har minskat.

– Det som var mycket glädjande var att hela 70–80 procent av dem som uppgav förbättringar beskrev att dessa för-

– Med hjälp av vetenskapligt kvalitetssäkrade metoder har vi åstadkommit en minskning av antalet sjukskrivna och en ökning av både den kvalitativa och den kvantitativa arbetsförmågan, säger professor Irene Jensen, sektionen för personskadeprevention vid Karolinska institutet, som är huvudansvarig för AHA-projektet.

bättringar hade kvarstannat efter 1,5 år då vi gjorde den tredje kartläggningen, säger professor Irene Jensen, huvudansvarig för projektet.

Även den psykosociala arbetsmiljön, inflytandet över arbetet, personalens engagemang, organisationsklimatet etc, förbättrades.

Ingen minskning av övervikt

Resultatet av AHA-projektet visar dock ingen statistiskt säkerställd minskning av andelen anställda med omfattande nack- och ryggbesvär. Det handlar då om så svåra besvär att individen varit sjukskriven under det senaste året.

Inte heller minskade andelen individer med övervikt i den utsträckning som från början förväntades. En del av förklaringen till det kan vara att överviktsproblematiken ökar generellt bland befolkningen.

Lösamt för företagen

En förutsättning för att den metodik som AHA-projektet bygger på ska fungera, är att företagsledningen visar projektet ett betydande engagemang. Och nu finns det belegg för att ett sådant engagemang lönar sig – även rent företagsekonomiskt.

– Resultatet visar också en både kvalitativ och kvantitativ ökning av arbetsförmågan hos personalen på dessa före-

tag. Vi har ju alltid sagt att det lönar sig att satsa på de anställdas hälsa, men förutom minskad sjukfrånvaro har det tidigare inte funnits siffror på vad den satsningen ger i produktivitetsökning. Nu kan vi visa på ett tydligt samband mellan hälsa och produktivitet, säger Irene Jensen.

De kunskaper som AHA-projektet bidragit till har även tillämpats i försäkringsorganisationen AFAs arbetsmiljöprogram, inom både den offentliga och den privata sektorn. Syftet har varit att använda en vetenskapligt kvalitetssäkrad metodik för att minska sjukfrånvaron och öka produktiviteten på företagen.

Exempel på resultat efter nästan två års målmedvetet arbetsmiljöarbete inom ramen för AFAs projekt är en minskning av sjukfrånvaron med drygt 20 procent på företaget Frigoscandia och en minskning av antalet långtidssjuka med 35 procent i Oxelösunds kommun.

– För varje procentenhet som vi lyckas minska sjukfrånvaron sparar företaget 4,3 miljoner kronor. Målsättningen är att halvera sjukfrånvaron till och med 2006, säger Frigoscandias VD Lars Adgård.

Peter Örn

peter.orn@lakartidningen.se